

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

Pankkivero – **mikä se on ja mihin sitä tarvitaan?**

Studia monetaria

22.11.2011

Kimmo Virolainen

Aiheet

- ◆ Miksi pankkivero on ajankohtainen?
- ◆ Mitä pankkiverolla tavoitellaan?
- ◆ Mitä pankkiverolla tarkoitetaan?
- ◆ Miten eri mallit vastaavat tavoitteisiin?

Finanssikriisi käynnisti keskustelun pankkeihin kohdistuvista uusista veroista

- ◆ Kriisi paljasti rahoituslaitosten ottaneen hyvin suuria riskejä
- ◆ Rahoituslaitoksia pelastettu julkisilla varoilla
  - Yritysjohdo ja osakkeenomistajat nauttivat riskinoton hyödyistä, kun yhteiskunta kantaa vastuun tappioista
- ◆ Finanssisektoria verotetaan vähemmän kuin muita sektoreita; finanssipalvelut ovat arvonnisäverottomia

Finanssikriisien kustannukset

- ◆ Suorat kustannukset: finanssisektoriin kohdistetut julkiset tukitoimet
  - Vuonna 2009 nettokustannukset kehittyneissä G20-maissa keskimäärin 2,8 % BKT:stä
- ◆ Epäsuorat kustannukset: kriisien negatiivinen vaikutus reaalityalouteen
  - Globaali tuotannon menetys v. 2009 6,5 % (~ 4.000 mrd. USD)

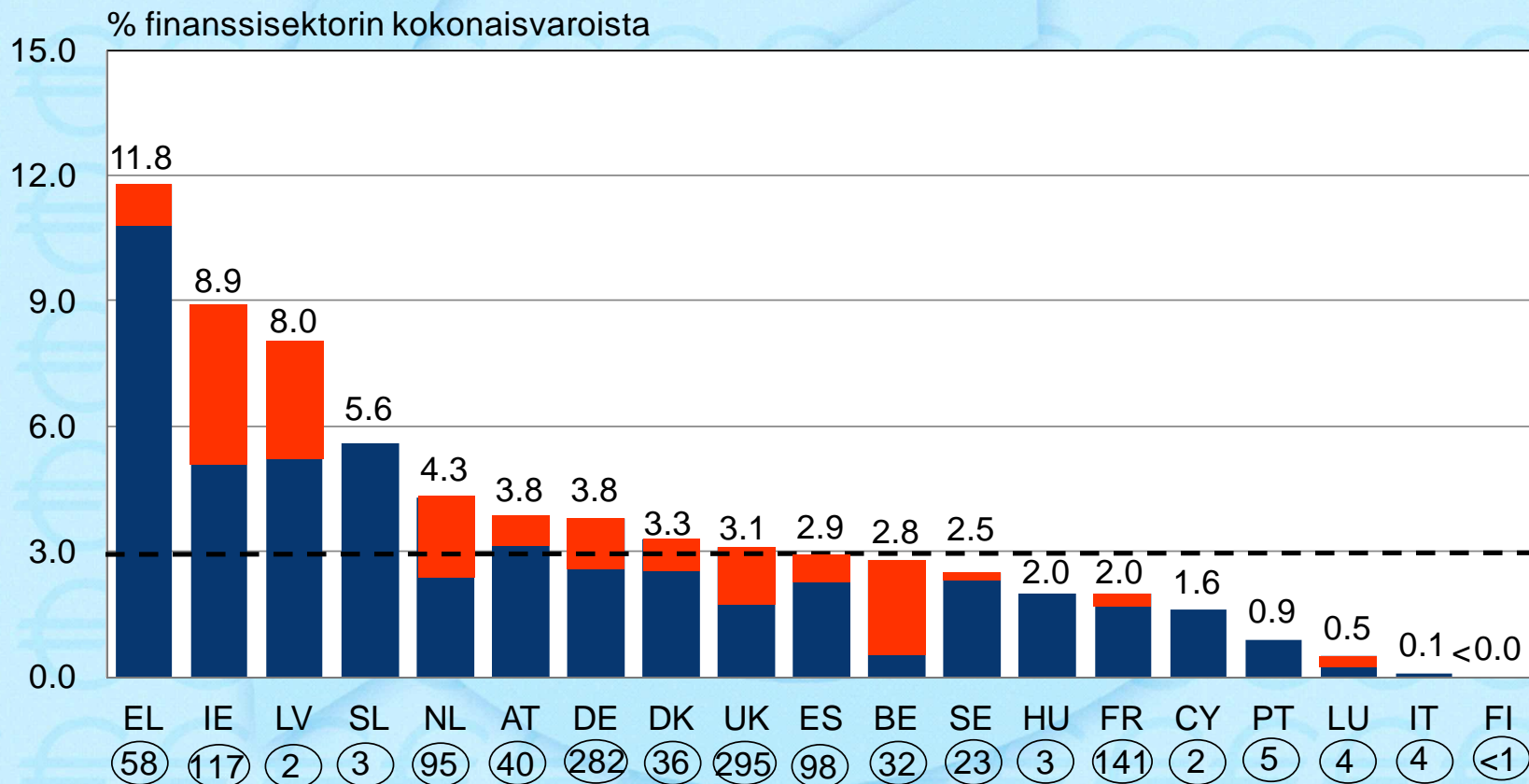
Julkinen tuki finanssisektorille EU:ssa: tukijärjestelyt ja niiden käyttö (lokakuu 2008 - joulukuu 2010)

	Tukijärjestelyt			Käytetty tuki		
	mrd. €	% BKT:stä	% kokonais- taseesta	mrd. €	% BKT:stä	% kokonais- taseesta
Varainhankinnan takaukset	3 208	27,2	7,6	757	6,4	1,8
Pääomatuki	560	4,7	1,3	303	2,6	0,7
Omaisuserien ostot	394	3,3	0,9	104	0,9	0,2
Muu (likviditeettituki)	123	1	0,3	77	0,7	0,2
Yhteensä	4 285	36,3	10,2	1 240	10,5	2,9

Lähde: EU komissio

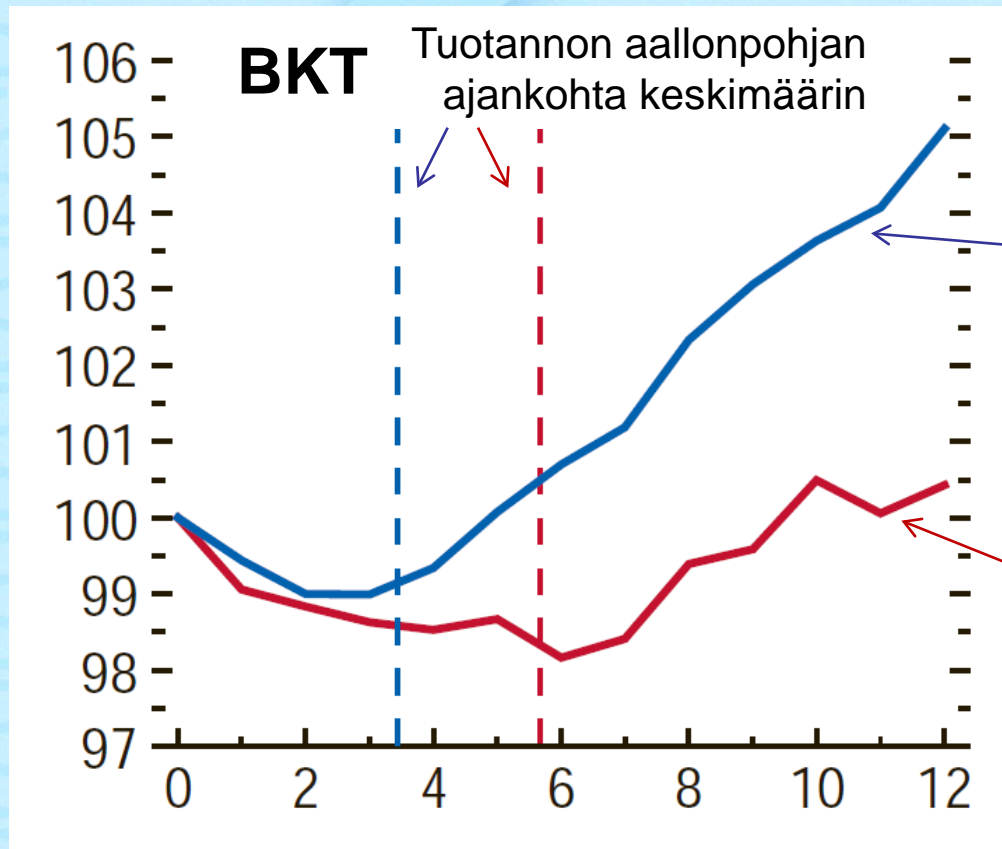
Finanssisektorin julkisen tuen käyttö EU-maissa

- Varainhankinnan takaukset ja likviditeettituki
- Pääomatuki ja omaisuususerien ostot
- Tuki yhteensä, mrd euroa

Lähde: EU komissio; EKP.

Finanssikriiseistä toivutaan hitaasti

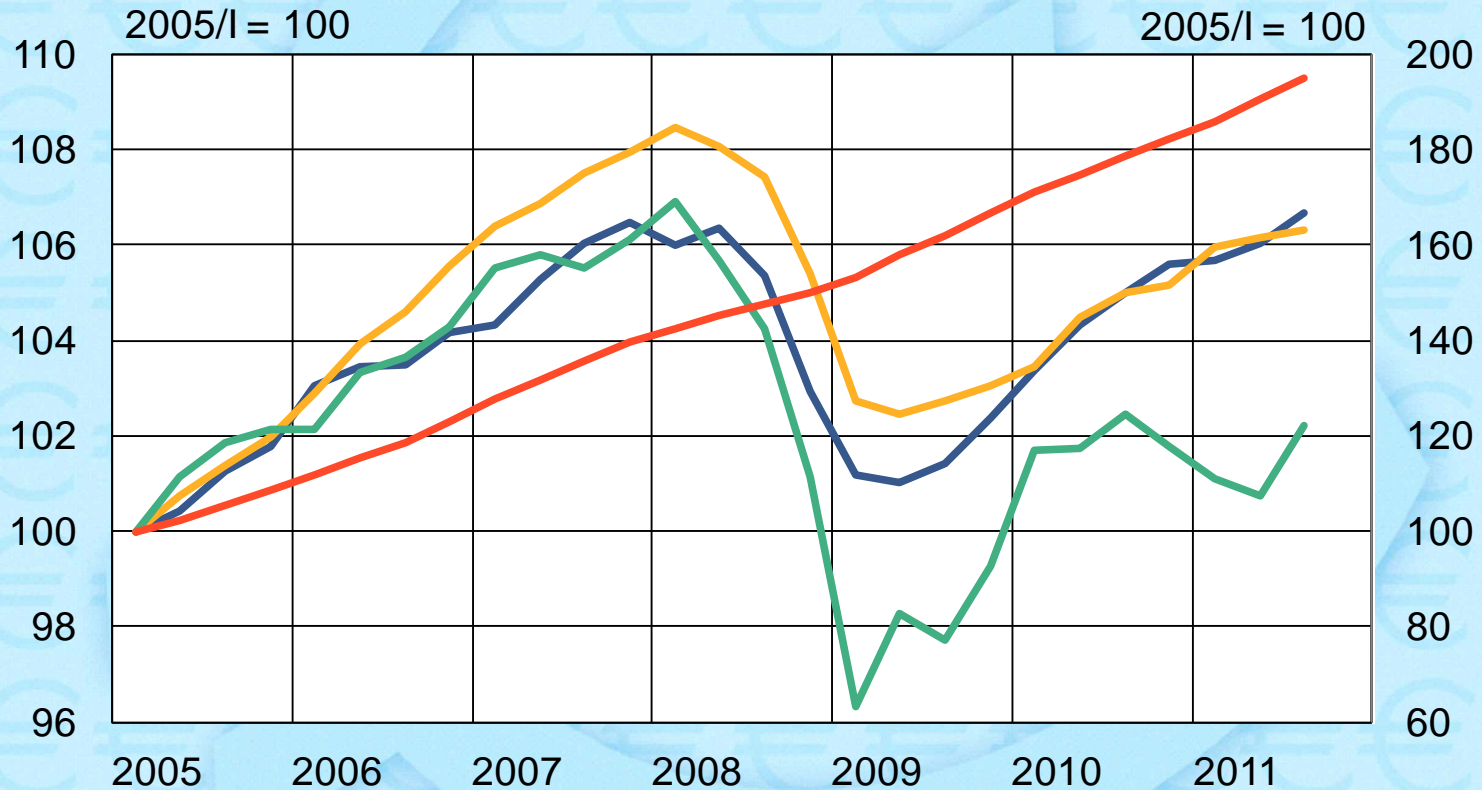
Taantumet pl. finanssikriisit

Finanssikriiseihin liittyneet taantumet

Vaaka-akselilla aika vuosineljänneksinä alkaen tuotantohuipusta.
Pystyakselilla havaintojen mediaani, indeksi: lähtöpiste = 100.
Lähde: IMF World Economic Outlook, huhtikuu 2009.

Bruttokansantuote päätalousalueilla

— Yhdysvallat — EU20* — Japani — Kiina (oikea asteikko)

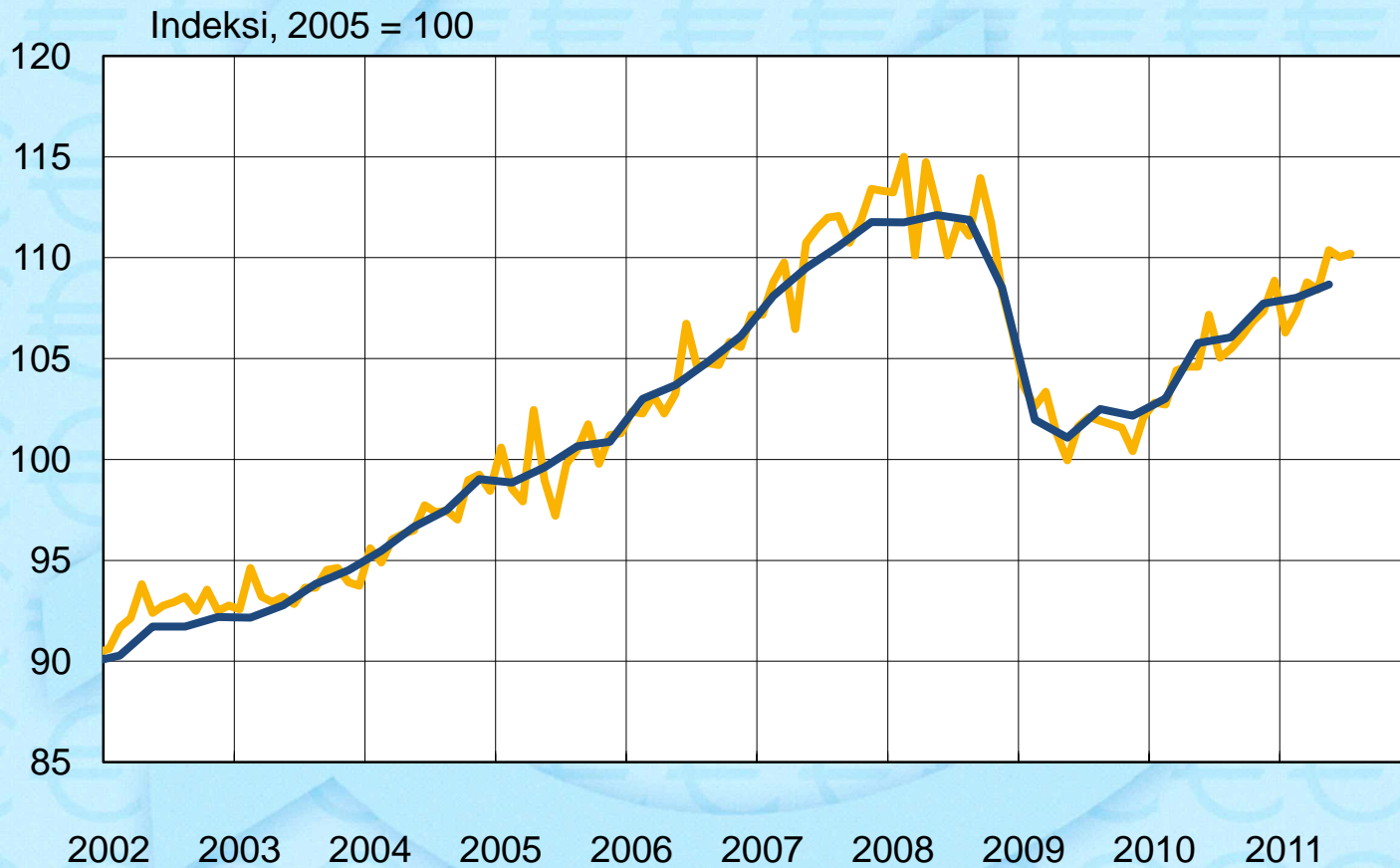
*EU20 = Euroalue, Iso-Britannia, Ruotsi ja Tanska.

Lähteet: Maiden tilastoviranomaiset, EKP ja Bloomberg.

25200@BKT_taso_EU20

Bruttokansantuote Suomessa

— Kokonaistuotannon suhdannekuvaaja — Bruttokansantuotteen volyymi

Lähteet: Tilastokeskus ja Suomen Pankki. 24515@

Pankkiveron avulla halutaan korjata epäkohtia

- ◆ Perinteisesti viranomaiset ovat vaikuttaneet rahoitusmarkkinoihin sääntelyn ja valvonnan avulla
- ◆ Myös veroilla voidaan vaikuttaa haitallista käyttäytymistä vähentävästi
- ◆ Pankit ja laajemmin koko finanssisektori mukaan jakamaan kriisien kustannuksia

Mitä pankkiverolla tarkoitetaan?

◆ Keskustelussa kolme erilaista pankkiveroa tai veronluonteista maksua:

1. Pankkien vakausmaksu
2. Finanssitoimintaveron
3. Finanssitransaktiovero

Finanssikriiseistä aiheutuvia suoria kustannuksia voidaan kattaa pankeilta kerättävällä vakausmaksulla

- ◆ Vakausmaksu on etukäteen kerättävä, pankkien taseen perusteella määräytyvä maksu
  - Osallistuminen tulevien finanssikriisien kustannuksiin
  - Kannustaa rahoituslaitoksia vähentämään riskinottoa
- ◆ Tulee kattaa kriisinhoidon nettokustannukset
  - Ruotsissa rahastolle asetettu tavoite 2,5 % BKT:stä
- ◆ Varat käytetään kriisinhallinnan edellyttämiin toimenpiteisiin
  - Ongelmapankkien uudelleenjärjestely tai alasajo
- ◆ Viranomaisille varmistettava riittävät valtuudet ja työkalut ongelmapankkien tehokkaaseen uudelleenjärjestelyyn

Vakausmaksu voi määräytyä monella eri tavalla

- ◆ Vakausmaksu on käytössä useassa Euroopan maassa
- ◆ Veropohja on yleensä laaja
  - Maksu määräytyy taseen velkojen perusteella
  - Vähennetään oma pääoma ja talletussuojan alaiset talletukset
- ◆ On tavoiteltavaa, että vakausmaksu on riskiperusteinen
  - Kriisin opetus: pankkien liiallinen turvautuminen lyhytaikaiseen rahoitukseen lisää riskejä → kohdistetaan vakausmaksu lyhytaikaisiin velkoihin
- ◆ Kerätyt varat voidaan kanavoida erilliseen rahastoon (Ruotsi, Saksa) tai valtion budjettiin
  - Rahasto varmistaa julkisen vallan nopean reagointikyvyn
  - Ylikansallinen rahasto voisi osaltaan auttaa valtioiden välisen taakanjakokysymyksen ratkaisussa

Finanssitoimintavero kohdistuu rahoituslaitoksen voittoihin ja palkkoihin

- ◆ Finanssitoimintaveron veropohja on rahoituslaitoksen aikaansaama arvonlisä, eli voitot ja palkat
- ◆ "Financial Activities Tax, FAT" ≈ "VAT, Value Added Tax"
- ◆ Vero voidaan kohdistaa normaalitason ylittäviin voittoihin ja palkkoihin
  - Esim. Isossa-Britanniassa ja Ranskassa on käytössä nk. bonusvero
- ◆ Finanssitoimintavero voisi rajoittaa finanssisektorin koon kasvua ja liiallista riskinottoa

Finanssitransaktiovero kohdistuu arvopaperikaupankäyntiin

- ◆ ”Financial Transaction Tax, FTT”
- ◆ Finanssitransaktiovero on nk. Tobin-veron kaltainen rahoitusvälineiden kaupankäyntiin kohdistuva vero
  - Tobinin alkuperäinen ehdotus kohdistui valuuttakauppoihin
  - Nyt keskustelussa olevan finanssitransaktioveron ehdotetaan olevan laajempi kattaen kaupat osake-, joukkovelkakirja- ja johdannaismarkkinoilla
- ◆ Finanssitransaktioveron toivotaan rajoittavan haitallista kaupankäyntiä ja hillitsevän markkinahintamuutoksia
- ◆ Kokemukset vaihtelevia
  - Iso-Britanniassa pitkään varainsiirtovero osakekaupankäynnille
  - Ruotsi kokeili finanssitransaktioveroa 20 vuotta sitten huonolla menestyksellä

Suomessa finanssisektoriin kohdistuva vero mainittu hallitusohjelmassa

- ◆ Ensisijainen tavoite on pankkiveron käyttöönotto
  - *Otetaan käyttöön pankkivero. Valmistelussa otetaan huomioon muiden Pohjoismaiden kokemukset vastaavista ratkaisuista. Pankkiverossa pyritään ensisijaisesti EU-tasoiseen ratkaisuun.*
- ◆ Myös rahoitusmarkkinaveron käyttöä tulisi arvioida
  - *Suomi kiirehtii kansainvälisen rahoitusmarkkinaveron käyttöönottoa maantieteellisesti mahdollisimman kattavasti. Tavoitteena on globaali vero, mutta ensi vaiheessa kyseeseen voi tulla myös EU:n tasolla toimeenpantava järjestelmä. Niin ikään on tärkeää, että EU:n piirissä valmisteilla olevia rahoitusmarkkinoiden sääntelyhankkeita kiirehditään.*

Euroopan komission ehdotus yhteisestä finanssitransaktioverojärjestelmästä

- ◆ Komissio antoi ehdotuksen EU-tason finanssitransaktioverosta syyskuun lopussa
  - EU on ajanut finanssitransaktioveron käyttöönottoa globaalilla tasolla G20-maiden kokouksissa
- ◆ Laaja veropohja
  - Vero kattaisi noin 85 % kaikista finanssilaitosten välisistä transaktioista sekä pörssissä että pörssin ulkopuolella
- ◆ Vero perittäisiin jos ainakin yksi kaupan osapuolista sijaitsee EU:n alueella
- ◆ Alhainen verokanta
  - Osakkeilla ja joukkovelkakirjoilla käytävästä kaupasta 0,1 %
  - Johdannaissopimuksilla käytävästä kaupasta 0,01 %
  - Kaupan molempien osapuolten on maksettava vero

Euroopan komissio on asettanut finanssitransaktioverolle monta tavoitetta

- ◆ Halutaan estää rahoituslaitoksia ottamasta liiallisia riskejä ja rajoittaa erityisesti haitallista kaupankäyntiä
- ◆ Halutaan varmistaa, että finanssiala maksaa saaduista eduista
  - Finanssiala osallistuu kohtuullisella panostuksella julkisen talouden vakauttamiseen
  - Finanssikriisin kustannusten kattamiseen
- ◆ Halutaan muuttaa finanssialan verotusta tasapuolisemmaksi verrattuna muihin toimialoihin
- ◆ Halutaan yhtenäistää finanssitransaktioverojärjestelmät
- ◆ Halutaan kerätä varoja budjettiin

Taloudelliset vaikutukset

- ◆ Arviointi vaikeaa
  - Veron vaikutukset sijoittajien ja markkinaosapuolten käyttäytymiseen?
  - Veron käyttöönoton laajuus EU:n ulkopuolella?
- ◆ Kilpailluilla markkinoilla verokustannukset siirtyvät viime kädessä asiakkaiden maksettaviksi
- ◆ Vaarana suursijoittajien ja isojen kauppojen siirto verottomiin maihin → veroarbitraasi
- ◆ Komission arvio:
  - Osakekauppojen volyymit alenisivat noin 15 %
  - Riskipitoisten johdannaisten volyymit alenisivat jopa 75 %

Taloudelliset vaikutukset

- ◆ Komissio arvioi jäsenvaltioiden keräävän verotuloja yht. 57 mrd. euroa vuodessa
- ◆ Toisaalta veron arvioitu negatiivinen vaikutus jäsenvaltioiden BKT:hen pitkällä aikavälillä 0,5 %, mikä merkitsee noin 60 mrd. euroa
- ◆ Arvioihin liittyy merkittäviä epävarmuustekijöitä
- ◆ Tarkoituksena luoda EU:lle uusi tulonlähde jakamalla veron tuotto jäsenvaltioiden ja EU-budjetin kesken
  - Jäsenvaltioiden rahoitusosuuksia unionin talousarvioon voitaisiin vastaavasti pienentää
- ◆ Vero ja volyymien pieneneminen voisi olla erityinen haaste reuna-alueille, kuten Suomelle

Pankkiveron tavoitteet

1. Finanssikriiseistä aiheutuvien suorien kustannusten kattaminen
2. Finanssikriisien aiheuttamien laajempien taloudellisten menetysten kattaminen
3. Uusien kriisien todennäköisyyden ja kustannusten pienentäminen
4. Uusi tulonlähde finanssi- ja talouskriisin myötä ahdinkoon ajautuneille valtioille

Yhteenveto

- ◆ **Pankkien vakausmaksu** kriisien suorien kustannusten kattamiseksi
- ◆ **Finanssitoimintaver** tai **finanssitransaktiovero** kattamaan kriisien aiheuttamia laajempia taloudellisia menetyksiä ja ehkäisemään uusia kriisejä
  - EU komissiolla ja IMF:llä eri näkemys vaihtoehdoista
- ◆ Samanaikainen pankkisääntelyn kiristäminen nostaa pankkien kustannuksia
  - Uudistukset katsottava kokonaisuutena
- ◆ Kansainvälinen koordinaatio
  - EU-maat eivät ole päässeet yhteisymmärrykseen
  - G20-maat eivät ole päässeet yhteisymmärrykseen

Lähteitä

European Commission: Proposal for a Council Directive on a common system of financial transaction tax and amending Directive 2008/7/EC (28.9.2011)

IMF: A Fair and Substantial Contribution by the Financial Sector; Final report for the G-20 (June 2010)